C/2025/3977

20.8.2025

ZALECENIE RADY

z dnia 8 lipca 2025 r.

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Czech

(C/2025/3977)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ([1]), w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

Kwestie ogólne

(1) W rozporządzeniu (UE) 2024/1263, które weszło w życie w dniu 30 kwietnia 2024 r., wskazano, że celem ram zarządzania gospodarczego jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w TFUE. Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem. Rozporządzenie promuje także poczucie odpowiedzialności za politykę budżetową na szczeblu krajowym i koncentruje się na perspektywie średniookresowej tej polityki, a jednocześnie na skuteczniejszym i spójniejszym egzekwowaniu przepisów. Każde państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny zawierający jego zobowiązania dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, obejmujący okres cztero- lub pięcioletni, w zależności od długości kadencji parlamentarnej w tym państwie członkowskim. Ścieżka wydatków netto ([2]) przewidziana w tych planach musi spełniać wymogi określone w rozporządzeniu, w tym wymogi dotyczące wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata.

([1]) Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Wydatki netto zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263: „wydatki netto” oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o: (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 ([3]), którym ustanowiono Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („RRF"), weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. RRF zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, tworząc w ten sposób impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej RRF przyczynia się do odbudowy gospodarczej i społecznej, pobudzając jednocześnie zrównoważone reformy i inwestycje, które promują w szczególności zieloną i cyfrową transformację oraz zwiększają odporność gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 ([4]) („rozporządzenie w sprawie REPowerEU"), które zostało przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r., ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Pomaga to osiągać bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Czechy dodały do swojego krajowego planu odbudowy i zwiększania odporności nowy rozdział REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU.

(4) W dniu 1 czerwca 2021 r. Czechy przedłożyły Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 tego rozporządzenia Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny określonymi w załączniku V. W dniu 8 września 2021 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą ocenę planu odbudowy i zwiększania odporności Czech ([5]), którą to decyzję zmieniono dnia 16 października 2023 r. zgodnie z art. 18 ust. 2 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego z tytułu bezzwrotnego wsparcia finansowego, a także w celu włączenia rozdziału REPowerEU ([6]). Uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji – zgodnie z art. 24 ust. 5 – stwierdzającej, że Czechy osiągnęły w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób wymaga, aby działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi dotyczącymi tej samej reformy lub inwestycji nie zostały odwrócone.

(5) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada, na podstawie zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Czech ([7]). Plan został złożony zgodnie z art. 11 i art. 36 ust. 1 lit a) rozporządzenia (UE) 2024/1263, obejmuje okres od 2025 r. do 2028 r. i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na cztery lata.

(6) W dniu 26 listopada 2024 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2025 r., w którym nie wskazała Czech jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2025, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ([8]) w dniu 13 maja 2025 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu – 10 marca 2025 r.

(7) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała Kompas konkurencyjności – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności UE w ciągu najbliższych pięciu lat. W dokumencie tym wskazano trzy wymogi transformacyjne dotyczące zrównoważonego wzrostu gospodarczego: (i) innowacje, (ii) dekarbonizację i konkurencyjność oraz (iii) bezpieczeństwo. Aby zlikwidować lukę innowacyjną, UE dąży do wspierania innowacji przemysłowych, rozwoju przedsiębiorstw typu start-up za pomocą inicjatyw, takich jak unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up oraz promowania wykorzystania zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i informatyka kwantowa. Z myślą o bardziej zielonej gospodarce Komisja nakreśliła kompleksowy Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii oraz Pakt dla czystego przemysłu, dbając o to, aby

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 8 września 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Czech (ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1).

([6]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 16 października 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 8 września 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Czech (ST 13383/23 INIT; ST 13383/23 ADD 1).

([7]) Zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Czech (Dz.U. C/2025/666, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

([8]) Zalecenie Rady z dnia 13 maja 2025 r. w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (Dz.U. C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

przejście na czystą energię było racjonalne pod względem kosztów oraz sprzyjało konkurencyjności, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, a także aby było motorem wzrostu. Aby ograniczyć nadmierne zależności i zwiększyć bezpieczeństwo, Unia dąży z determinacją do wzmocnienia globalnych partnerstw handlowych, dywersyfikacji łańcuchów dostaw oraz zapewnienia dostępu do surowców krytycznych i źródeł czystej energii. Priorytety te opierają się na horyzontalnych czynnikach sprzyjających, którymi są uproszczenie regulacyjne, pogłębienie jednolitego rynku, finansowanie konkurencyjności oraz unia oszczędności i inwestycji, promowanie umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy, a także lepsza koordynacja polityk UE. Kompas konkurencyjności został skoordynowany z europejskim semestrem i dzięki temu zapewniono spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(8) W 2025 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z wdrażaniem RRF. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach lub znacznej części tych wyzwań. Te zalecenia dla poszczególnych krajów pozostają aktualne również w odniesieniu do oceny planów odbudowy i zwiększania odporności, które są zmieniane zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(9) Zalecenia dla poszczególnych krajów na 2025 r. obejmują główne wyzwania w zakresie polityki gospodarczej, którym nie sprostano w wystarczający sposób poprzez działania ujęte w planach odbudowy i zwiększania odporności – z uwzględnieniem odpowiednich wyzwań wskazanych w zaleceniach dla poszczególnych krajów z lat 2019–2024.

(10) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2025 r. dotyczące Czech. Oceniła w nim postępy Czech we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Czechy. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoją Czechy. Oceniono w nim również postępy Czech we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii na 2030 r. dotyczących zatrudnienia, umiejętności oraz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Ocena rocznego sprawozdania z postępów

(11) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada zaleciła Czechom następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 4,5 % w 2025 r., 2,5 % w 2026 r., 2,6 % w 2027 r. i 2,9 % w 2028 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym w odniesieniu do 2023 r. wynoszącym 10,1 % w 2025 r., 12,9 % w 2026 r., 15,8 % w 2027 r. i 19,2 % w 2028 r. W dniu 30 kwietnia 2025 r. Czechy przedłożyły swoje roczne sprawozdanie z postępów ([9]) zawierające informacje na temat przestrzegania zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto oraz stanu realizacji reform i inwestycji ukierunkowanych na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach krajowych w ramach europejskiego semestru. Roczne sprawozdanie z postępów odzwierciedla również półroczną sprawozdawczość Czech z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(12) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zaleciła uruchomienie, w skoordynowany sposób, krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu, aby wspierać wysiłki UE mające na celu osiągnięcie szybkiego i znaczącego wzrostu wydatków na obronę, i propozycja ta została pozytywnie przyjęta przez Radę Europejską w dniu 6 marca 2025 r. Na wniosek Czech, złożony w dniu 22 maja 2025 r., Rada w dniu 8 lipca 2025 r. na zalecenie Komisji przyjęła zalecenie zezwalające Czechom na odchylenie od zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto i ich przekroczenie ([10]).

(13) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat ([11]) deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Czech, który w 2023 r. wynosił 3,8 % PKB, spadł do 2,2 % w 2024 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 42,5 % PKB na koniec 2023 r. do 43,6 % na koniec 2024 r. Zgodnie z obliczeniami Komisji zmiany te odpowiadają stopie wzrostu wydatków netto równej 0,0 % w 2024 r. W rocznym sprawozdaniu z postępów Czechy szacują wzrost wydatków netto w 2024 r. na 2,8 %. Komisja szacuje, że wzrost wydatków netto był niższy niż poziom wskazany w rocznym sprawozdaniu z postępów. Różnica między obliczeniami Komisji

([9]) Roczne sprawozdania z postępów za 2025 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([10]) Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2025 r. zezwalające Czechom na odchylenie od maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto ustalonych przez Radę na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1263 (Uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia) (Dz.U. C, C/2025/3962, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

([11]) Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2025 r.

a szacunkami organów krajowych wynika z faktu, że Komisja zarejestrowała wydatki jednorazowe za 2023 r., tworząc wyższą podstawę na 2024 r., oraz z wpływu działań dyskrecjonalnych po stronie dochodów ze względu na różnice metodyczne między Czechami a Komisją. Z szacunków Komisji wynika, że w 2024 r. kurs polityki fiskalnej ([12]), który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, był restrykcyjny, na poziomie 2,4 % PKB.

(14) Według rocznego sprawozdania z postępów scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe Czech, przewiduje wzrost realnego PKB na poziomie 2,0 % w 2025 r. oraz inflację HICP na poziomie 2,3 % w 2025 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. realny PKB wzrośnie o 1,9 % w 2025 r. i 2,1 % w 2026 r., a inflacja HICP wyniesie 2,2 % w 2025 r. i 2,0 % w 2026 r.

(15) W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych pozostanie na poziomie 2,2 % PKB w 2025 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 44,5 % do końca 2025 r. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 3,3 % w 2025 r. W prognozie Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 2,3 % PKB w 2025 r. Według obliczeń Komisji zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 4,0 % w 2025 r. Te prognozy wzrostu wydatków netto, które są wyższe od przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z postępów, wynikają z niższej prognozy Komisji dotyczącej współfinansowania krajowego programów UE w 2025 r. oraz rejestrowania przez Komisję niższych wydatków jednorazowych w 2025 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2025 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 44,5 % do końca 2025 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2025 r. odzwierciedla głównie ujemne saldo nominalne, częściowo zrównoważone wzrostem nominalnego PKB.

(16) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszące 0,6 % PKB mają być finansowane w 2025 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji") z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2024 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,4 % PKB. Wydatki finansowane za pomocą bezzwrotnego wsparcia w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwiają realizację wysokiej jakości inwestycji i reform zwiększających produktywność bez wywierania bezpośredniego wpływu na saldo i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Czech.

(17) Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronę w Czechach wyniosły 0,9 % PKB w 2021 r., 1,0 % PKB w 2022 r. oraz 1,2 % PKB w 2023 r. ([13]) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki na obronę mają wynieść 1,3 % PKB zarówno w 2024 r., jak i w 2025 r. Stanowi to wzrost o 0,4 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2021 r. Okres, w którym uruchomiona zostaje krajowa klauzula wyjścia (2025–2028), umożliwia Czechom zmianę priorytetów wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych lub zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak aby trwale wyższe wydatki na obronę nie zagrażały stabilności finansów publicznych w perspektywie średniookresowej.

(18) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki netto w Czechach mają wzrosnąć o 4,0 % w 2025 r., a o 4,0 % w ujęciu łącznym w latach 2024 i 2025. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się, że wzrost wydatków netto Czech w 2025 r. będzie niższy od zalecanej maksymalnej stopy wzrostu, zarówno w ujęciu rocznym, jak i łącznie w latach 2024–2025.

(19) Roczne sprawozdanie z postępów nie zawiera prognoz budżetowych na okres po 2025 r. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dniu, w którym przypada data graniczna prognozy, deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. ma wynieść 2,2 % PKB. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 4,8 % w 2026 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2026 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Prognozowana przez Komisję relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 45,4 % do końca 2026 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2026 r. odzwierciedla głównie ujemne saldo nominalne, częściowo zrównoważone wzrostem nominalnego PKB.

([12]) Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

([13]) Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG). Ze względu na różnice metodyczne między definicjami stosowanymi przez COFOG i NATO wydatki oparte na definicji COFOG mogą różnić się od wydatków opartych na definicji NATO.

Główne wyzwania polityczne

(20) System podatkowy i system zabezpieczenia społecznego stanowią duże obciążenie dla pracowników o niskich dochodach. Pracownicy o niskich dochodach często otrzymują niewielkie lub zerowe korzyści finansowe z pracy ze względu na wysokie składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne (niepodlegające odliczeniu) oraz świadczenia, które zmniejszają się wraz ze wzrostem dochodów. W przypadku pracownika stanu wolnego otrzymującego 50 % średnich zarobków i niemającego dzieci klin podatkowy w Czechach, czyli różnica między wynagrodzeniem netto pracowników a kosztem ich zatrudnienia ponoszonym przez pracodawców, jest jednym z najwyższych w UE i rośnie od ponad 10 lat. W Czechach pułapka socjalna i pułapka bezrobocia (opodatkowanie osób wchodzących na rynek pracy) są powyżej średniej unijnej, co zniechęca do pracy pracowników o niskich dochodach i zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy. Dostosowanie opodatkowania pracy w celu zmniejszenia obciążenia pracowników o niskich dochodach spowodowałoby, że więcej osób z tych gospodarstw domowych znalazłoby się na rynku pracy, m.in. dzięki przejściu od nieformalnych lub niepewnych form zatrudnienia do formalnego i standardowego zatrudnienia. Połączenie tego rozwiązania ze stosowaniem na większą skalę niedostatecznie wykorzystywanych instrumentów podatku ekologicznego i opodatkowania nieruchomości sprawiłoby, że system podatkowy bardziej sprzyjałby wzrostowi gospodarczemu.

(21) Całkowite dochody podatkowe Czech w stosunku do PKB były znacznie niższe od średniej unijnej w 2023 r. (34 % w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 39 %). Zwiększenie udziału podatków mniej szkodliwych dla wzrostu gospodarczego stanowi możliwość wspierania wzrostu gospodarczego i stabilności finansów publicznych. Pobierane okresowo podatki od nieruchomości należą do podatków najmniej szkodliwych dla wzrostu, jednakże dochody z tego typu podatków są bardzo niskie i wynoszą 0,2 % PKB (podczas gdy średnia unijna to 0,9 % PKB w 2023 r.). Pomimo nieznacznego wzrostu pobieranych okresowo podatków od nieruchomości w 2024 r. i w nadchodzących latach, wyrażonych jako odsetek PKB, system pobieranych okresowo podatków od nieruchomości w odniesieniu do budynków i modułów nadal opiera się na wielkości nieruchomości, co prowadzi do nierównego opodatkowania nieruchomości o tej samej wartości i do sytuacji, w której wysokość podatku nie zmienia się wraz ze zmianą wartości nieruchomości. Wdrożenie systemu podatku od nieruchomości opartego na wartościach nieruchomości dostosowanych do wartości rynkowych umożliwiłoby Czechom regularne aktualizowanie wartości nieruchomości. Gdyby rozwiązanie to zostało powiązane ze środkami chroniącymi gospodarstwa domowe o niskich dochodach, wzrosłaby skuteczność podatku jako narzędzia ograniczającego wzrost cen nieruchomości i pozwalającego jak najwydajniej wykorzystywać zasoby mieszkaniowe. To z kolei poprawiłoby przystępność cenową lokali mieszkalnych i zdolność ludzi do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy, wspierając wzrost gospodarczy i zwiększając dochody z pobieranych okresowo podatków od nieruchomości. W 2024 r. stawki podatku od nieruchomości zostały podniesione średnio o około 80 %. Dodatkowo gminom dano większe możliwości dostosowywania dochodów podatkowych poprzez zastosowanie współczynników oraz wprowadzenie indeksacji polegającej na dostosowaniu stawek podatkowych do inflacji, a nie do zmian wartości nieruchomości.

(22) Strukturalne saldo budżetowe Czech obniżyło się ze średniego poziomu zbliżonego do równowagi w latach 2014–2019 do - 1,7 % w 2024 r. Wynikało to z trwałych środków, takich jak obniżenie podatku dochodowego od osób fizycznych oraz zwiększenie wydatków na emerytury i obronę, które to środki nie były finansowane z odpowiadającego im wzrostu dochodów. W latach 2023 i 2024 Czechy przyjęły reformy legislacyjne w odpowiedzi na długoterminowe zalecenie krajowe w sprawie emerytur. W ramach reform podniesiono ustawowy wiek emerytalny do 67 lat do 2056 r., spowolniono podwyżki nowo przyznanych emerytur, skrócono maksymalny okres wcześniejszych emerytur oraz zaostrzono warunki kwalifikowania się do wcześniejszych emerytur. Przewiduje się, że działania te podniosą rzeczywisty wiek przejścia na emeryturę i ograniczą wzrost wydatków publicznych na świadczenia emerytalne w perspektywie długoterminowej o 1,9 p.p. PKB ([14]). Pełne wdrożenie niedawno przyjętych reform emerytalnych pomogłoby złagodzić presję na wydatki związaną ze starzeniem się społeczeństwa i wynikające z tego zagrożenia dla stabilności finansów publicznych.

(23) Nadal istnieją zagrożenia dla stabilności finansów publicznych. Od 2025 r. pracujący emeryci mają prawo do zniżki na ubezpieczenie społeczne. Wspieranie zdolności do zatrudnienia pracowników w starszym wieku, którzy nie ubiegają się o emeryturę, w oparciu o odpowiednią analizę kosztów i korzyści dotyczącą czynników motywujących osoby bliskie przejścia na emeryturę do dłuższej pracy, dodatkowo zmniejszyłoby zagrożenia dla stabilności finansów publicznych.

(24) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 określonym w załączniku V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów lub znacznej części tych wyzwań. Ze względu na te napięte ramy czasowe dokończenie skutecznej realizacji planu

([14]) https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en.

odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Czech dzięki zielonej i cyfrowej transformacji, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. W komunikacie Komisji pt. „NextGenerationEU – droga do 2026 r." przyjętym dnia 4 czerwca 2025 r. sprecyzowano harmonogram mający zastosowanie w kontekście zakończenia funkcjonowania Instrumentu i – aby zmaksymalizować wdrażanie do dnia 31 sierpnia 2026 r. – przedstawiono wskazówki dla państw członkowskich, m.in. co do możliwości dalszego usprawniania krajowych RRP, określono warianty do rozważenia przy zmianach tych planów oraz podkreślono, jak ważne jest, by starannie wspólnie zaplanować z wyprzedzeniem przedłożenie ostatnich wniosków o płatność w 2026 r. Czechy poczyniły już postępy w realizacji reform i inwestycji przewidzianych w ich planie odbudowy i zwiększania odporności Aby móc zrealizować do sierpnia 2026 r. zobowiązania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, Czechy muszą przyspieszyć realizację reform i inwestycji, zajmując się odnośnymi wyzwaniami. Zdolność absorpcyjna funduszy odbudowy i zwiększania odporności jest zredukowana zwłaszcza przez ograniczone zdolności administracyjne niektórych organów wykonawczych. Jest to szczególnie widoczne w obszarach wymagających większej wiedzy fachowej, takich jak zielona i cyfrowa transformacja. Zdolność absorpcyjna jest również ograniczona niskim i nieskutecznym wykorzystaniem instrumentów finansowych oraz niewystarczająco ukierunkowanym wsparciem w formie dotacji. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

(25) W Czechach przyspieszyło wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS). Ważne jest kontynuowanie wysiłków, aby zapewnić szybkie wdrożenie tych programów i zarazem zmaksymalizować ich skutki w praktyce. Czechy podejmują już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost przy jednoczesnym zwiększaniu spójności społecznej. Jednocześnie Czechy nadal stoją w obliczu wyzwań, w tym związanych ze zwiększaniem potencjału innowacyjnego, m.in. przez inwestowanie w technologie krytyczne, a także z rosnącą presją w obszarze mieszkalnictwa oraz niedoborami kwalifikacji i niedopasowaniem umiejętności. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Czechy są zobowiązane dokonać przeglądu poszczególnych programów, biorąc pod uwagę między innymi wyzwania wskazane w zaleceniach krajowych z 2024 r. We wnioskach Komisji przyjętych w dniu 1 kwietnia 2025 r. ([15]) przedłużono – w odniesieniu do każdego programu – termin przedłożenia oceny wyników przeglądu śródokresowego na okres po dniu 31 marca 2025 r. Zapewniono w nich także mechanizmy elastyczności, aby pomóc przyspieszyć wdrażanie programów i zachęcić państwa członkowskie do przeznaczania zasobów polityki spójności na pięć strategicznych obszarów priorytetowych dla Unii, którymi są konkurencyjność w dziedzinie technologii strategicznych, obronność, mieszkalnictwo, odporność wodna i transformacja energetyczna, a także na inwestycje w umiejętności w sektorach priorytetowych, przy czym programy EFS+ powinny nadal koncentrować się na osobach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

(26) Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) zapewnia możliwość inwestowania w kluczowe priorytety strategiczne UE przez zwiększanie konkurencyjności UE. Środki ze STEP są przekazywane za pośrednictwem 11 istniejących funduszy UE. Państwa członkowskie też mogą wnosić wkład do Programu InvestEU, wspierając inwestycje w obszarach priorytetowych. Czechy mogą optymalnie wykorzystać te inicjatywy, aby wspierać rozwój lub tworzenie technologii krytycznych, w tym czystych i zasobooszczędnych technologii.

(27) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Czechy powinny skutecznie sprostać pozostałym wyzwaniom, które dotyczą dekarbonizacji, administracji publicznej, otoczenia działalności gospodarczej oraz umiejętności i edukacji.

(28) Czechy rozpoczęły istotne reformy służby cywilnej, aby poprawić jej funkcjonowanie, m.in. w drodze zmiany ustaw o służbie cywilnej, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, za pomocą których wprowadzono ograniczenia kadencji dla pracowników wyższego szczebla i elastyczniejsze zasady rekrutacji. Utrzymują się jednak wyzwania systemowe związane z przyciąganiem, zatrzymywaniem i rozwojem wykwalifikowanych specjalistów, zwłaszcza na stanowiskach eksperckich, kierowniczych i cyfrowych. Rozdrobnione zarządzanie zasobami ludzkimi i stosunkowo niskie wynagrodzenia w sektorze publicznym osłabiają konkurencyjność administracji publicznej jako pracodawcy. Potencjalny wpływ reform nie był odpowiednio monitorowany, a postępy trudno jest śledzić ze względu na ograniczone dane. Wzmocnienie zdolności czeskiej administracji publicznej do przyciągania, zatrzymywania i rozwijania talentów ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia skuteczności i jakości usług, a tym samym dla pobudzenia konkurencyjności i rozwoju gospodarczego.

(29) Chociaż wyniki sektora publicznego pozostają stosunkowo stabilne, na jakość i spójność polityk nadal wpływają luki w planowaniu strategicznym, koordynacji międzyresortowej i kształtowaniu polityki w oparciu o dowody. Brak kompleksowych ram dla długoterminowego planowania inwestycji podważa wdrażanie polityki i wywierany przez nią wpływ. Wzmocnienie strategicznego kierowania i ograniczenie funkcjonowania resortów w odizolowany sposób poprawiłoby spójność i realizację polityki.

([15]) Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenia (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego – COM(2025) 123 final.

(30) Jak wskazano w Kompasie konkurencyjności, wszystkie instytucje unijne, krajowe i lokalne muszą dołożyć wszelkich starań, aby tworzyć prostsze przepisy i przyspieszyć procedury administracyjne. Komisja wyznaczyła ambitne cele dotyczące ograniczenia obciążenia administracyjnego: o co najmniej 25 %, a w przypadku MŚP – o co najmniej 35 %; stworzyła również nowe narzędzia służące osiąganiu tych celów, między innymi mechanizm testowania całego prawodawstwa UE w warunkach skrajnych oraz wzmocnione dialogi z zainteresowanymi stronami. Aby sprostać tym ambitnym celom, Czechy również muszą podjąć działania. 72 % przedsiębiorstw uważa, że złożoność procedur administracyjnych stanowi dla nich problem podczas prowadzenia działalności w Czechach ([16]).

(31) Nadal istnieją wyzwania w zakresie zdolności wdrożeniowych administracji publicznej. Procesy takie jak planowanie przestrzenne pozostają złożone i powolne, stając się poważnym ograniczeniem dla otoczenia biznesowego, konkurencyjności i rozwoju gospodarczego. Są to główne powody, dla których w 2023 r. Czechy zajmowały w UE siódme miejsce pod względem najmniejszego obszaru budowlanego na osobę pod względem wydanych pozwoleń. Hamują one przedsiębiorstwa, spowalniając rozwój handlowy i podnosząc jego koszty, spowalniając instalację szybkiej infrastruktury cyfrowej, zwiększając koszty energii ze względu na powolną modernizację infrastruktury energetycznej oraz ograniczając mobilność siły roboczej z powodu niewystarczającej podaży przystępnych cenowo mieszkań. Przystępność cenową mieszkań dodatkowo pogarszają nieoptymalne bodźce podatkowe, które nie zachęcają do użytkowania gruntów, dotują raczej zakup mieszkań, a nie ich budowę i traktują priorytetowo wynajem krótkoterminowy względem wynajmu długoterminowego. Przepisy dotyczące planowania przestrzennego są szczególnie uciążliwe w dużych miastach, w których aktualizacja planu przestrzeni miejskiej może zająć ponad dziesięć lat. Konieczna jest reforma, która spowoduje przyspieszenie tego procesu, w szczególności przez dostosowanie kompetencji i różnicowanie wymogów w zakresie planowania między małymi i dużymi obszarami budowy. Takie środki mogłyby znacznie poprawić efektywność i zdolność reagowania w zakresie rozwoju obszarów miejskich. Jeśli chodzi o wydawanie pozwoleń, chociaż poczyniono postępy w zakresie ram prawnych oraz, w pewnym stopniu, cyfryzacji, pozytywne skutki nie są jeszcze widoczne w praktyce. Dalsza poprawa cyfryzacji oraz zdolności urzędów budowlanych i zarządzania nimi mogłaby przyczynić się do przyspieszenia tego procesu.

(32) Fragmentaryczne zarządzanie gminami w Czechach stanowi poważne wyzwanie dla konkurencyjności, ponieważ ogranicza efektywność administracyjną i skuteczne wykorzystywanie finansowania unijnego, zwłaszcza przez małe gminy i lokalne zainteresowane strony. Chociaż nowe ramy prawne dla wspólnot gmin dają pewne możliwości zapewniania wspólnych usług i pracowników, to ich wykorzystanie jest bardzo ograniczone. Wzmocnienie współpracy międzygminnej, m.in. poprzez częstsze wykorzystanie nowych ram prawnych dla wspólnot gmin, profesjonalizacja praktyk w zakresie zamówień publicznych i zapewnienie większego wsparcia beneficjentom (za pośrednictwem kierowników projektów, platform wspólnych usług i wytycznych) zwiększyłoby zdolności i skuteczność administracji lokalnej oraz pobudziłoby spójność regionalną.

(33) Czechy wykazują niewykorzystany potencjał w zakresie pobudzania konkurencyjności, szczególnie w regionach dotkniętych problemami strukturalnymi. Utrata konkurencyjności była szczególnie widoczna w regionach dotkniętych problemami strukturalnymi (kraj karlowarski, ustecki i morawsko-śląski), objawiającymi się odpływem netto osób młodych. Brakuje skutecznego wsparcia na rzecz budowania zdolności administracyjnych tych regionów.

(34) Czeskie gospodarstwa domowe mają wyższy wskaźnik oszczędności niż średnia unijna, przy czym środki pieniężne i depozyty stanowią 42,7 % aktywów gospodarstw domowych, co stanowi wartość wyższą od średniej unijnej. Uruchomienie tych aktywów w celu sfinansowania, za pośrednictwem rynków kapitałowych, bardzo potrzebnego procesu dekarbonizacji i cyfryzacji gospodarki mogłoby odblokować dodatkowe finansowanie dla przedsiębiorstw, których główne źródła finansowania obejmują finansowanie firmy ze środków własnych i pożyczki bankowe. Zwiększenie obecnego udziału (wynoszącego 6,6 %) akcji notowanych i obligacji w koszyku źródeł finansowania przedsiębiorstw mogłoby znacznie zwiększyć konkurencyjność Czech i zmniejszyć wpływ inflacji na oszczędności gospodarstw domowych.

(35) Pozyskiwanie finansowania publicznego nadal ma kluczowe znaczenie dla uruchomienia finansowania prywatnego w celu wspierania konkurencyjności. W Czechach wciąż odnotowuje się niski wskaźnik wykorzystania instrumentów finansowych, takich jak instrumenty odnawialne wspierane z Funduszu Spójności (2,36 % w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 9 %). Ponadto z doświadczeń związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w ramach RRF wynika, że istnieje znaczne pole do poprawy i szerszego wykorzystania tych instrumentów, aby zachęcić do inwestycji prywatnych w czeskiej gospodarce i wspomagać odejście od wsparcia w formie dotacji. Narodowy Bank Rozwoju nadal działa jednak poniżej pełnego potencjału, dysponując ograniczonymi możliwościami w porównaniu ze swoimi odpowiednikami w UE oraz niewystarczającymi zdolnościami administracyjnymi. Wzmocnienie Narodowego Banku Rozwoju pomogłoby uwolnić jego potencjał w zakresie eliminowania niedoskonałości rynku i braku kapitału wysokiego ryzyka w celu pobudzenia innowacji, bez wypierania prywatnych instytucji finansowych.

([16]) „Opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE", sprawozdanie z badania Eurobarometr Flash (kwiecień 2024 r.).

(36) Wsparcie dla ekosystemu firm typu spin-off i przedsiębiorstw typu start-up, w tym tworzenia, zwiększania skali i ekspansji przedsiębiorstw, nadal ma kluczowe znaczenie dla przyspieszenia wzrostu gospodarczego i innowacji. Przedsiębiorstwa typu start-up nadal mierzą się z pewnymi wyzwaniami, ponieważ napotykają trudności związane z zapewnieniem finansowania, niedoborem wykwalifikowanych pracowników i skomplikowaną biurokracją. Czeskie przedsiębiorstwa nadal wymieniają złożoność procesów administracyjnych jako istotną przeszkodę w prowadzeniu działalności gospodarczej (72 % w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 66 %), w tym dla przedsiębiorstw typu start-up, które nie korzystają z planów opcji na akcje dla pracowników, ponieważ ramy te nie odzwierciedlają rzeczywistych potrzeb przedsiębiorstw. Aby zwiększyć atrakcyjność i konkurencyjność innowacyjnych czeskich przedsiębiorstw, pomocne byłoby zwiększenie wsparcia dla przedsiębiorstw typu start-up i firm typu spin-off przez odblokowanie finansowania, zwiększenie ich atrakcyjności dla wykwalifikowanych pracowników i zmniejszenie obciążeń administracyjnych, w szczególności dzięki optymalizacji ram regulujących opcje na akcje dla pracowników.

(37) Wyniki Czech w zakresie innowacji są nadal hamowane nieskutecznym transferem technologii i wiedzy oraz słabymi powiązaniami między środowiskiem akademickim a przedsiębiorstwami. Wydatki publiczne na badania i rozwój finansowane przez przedsiębiorstwa nadal stanowią około połowy średniej unijnej (0,024 % PKB w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 0,050 %) i w ostatnim czasie spadały, co świadczy o niskim stopniu współpracy między środowiskiem akademickim a przedsiębiorstwami i o niedostatecznych zachętach do takiej współpracy. Ma to duży wpływ na transfer wyników badań naukowych do gospodarki i ogranicza zdolności innowacyjne Czech. Świadczy o tym na przykład niski odsetek zgłoszeń patentowych, poniżej średniej unijnej (w 2022 r. zgłoszenia patentowe złożone na podstawie Układu o współpracy patentowej wyniosły 0,7 na każdy mld EUR PKB w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 2,8). Środki mające na celu strukturalną poprawę i wzmocnienie transferu technologii w Czechach, mające w szczególności zwiększyć skuteczność transferu technologii i ułatwić tworzenie firm typu spin-off, mogłyby pomóc w sprostaniu temu wyzwaniu.

(38) Istnieje możliwość poprawy sposobu organizacji wsparcia publicznego dla innowacyjnych przedsiębiorstw. Tylko jedna trzecia przedsiębiorstw, które konsekwentnie angażują się w badania i rozwój, korzysta z pośredniego wsparcia publicznego w formie bodźców podatkowych w zakresie badań i rozwoju, a wśród małych i młodych przedsiębiorstw odsetek ten jest jeszcze niższy. Działania mające na celu poprawę tego stanu rzeczy należy połączyć z działaniami służącymi zwiększeniu atrakcyjności odliczenia podatkowego z tytułu badań i rozwoju dla przedsiębiorstw oraz ograniczeniu biurokracji.

(39) Od czasu rozpoczęcia rosyjskiej inwazji na Ukrainę reakcją Czech na znaczną zależność od importu paliw kopalnych z Rosji była dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego. Czechy pozostają jednak w dużym stopniu uzależnione od importowanych paliw kopalnych – w 2023 r. węgiel, ropa naftowa i gaz stanowiły odpowiednio 28,7 %, 25 % i 15 % koszyka energetycznego tego kraju. Co więcej, największy udział w zużyciu energii końcowej ma sektor transportowy (30,9 % całkowitego zużycia energii), a w dalszej kolejności energia zużywana przez gospodarstwa domowe (28,2 %) i przemysł (26,2 %). Znaczny stopień zależności kraju od tych paliw sprawia, że jest on narażony na skoki cen, co ma znaczne negatywne skutki dla gospodarstw domowych i sektorów energochłonnych. Aby zmniejszyć zależność od paliw kopalnych, kluczowe znaczenie ma przyspieszenie wprowadzania odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii na dużą skalę. Kolejnym kluczowym elementem jest przyspieszenie inwestycji w dekarbonizację sektora ciepłowniczego oraz przemysłu.

(40) Czechy reformują swoje ramy prawne regulujące wdrażanie odnawialnych źródeł energii, ale potrzebne są dalsze zachęty i znaczne inwestycje, aby zapewnić stabilność i przewidywalność rynku. Przyciągnęłoby to również dalsze inwestycje prywatne w odnawialne źródła energii. Aukcje energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych i stosowanie umów zakupu energii elektrycznej są nadal bardzo ograniczone w Czechach, przy czym w 2021 r. zawarto pierwszą umowę zakupu zawieraną przez przedsiębiorstwo. Uruchomienie aukcji energii elektrycznej i opracowanie umów długoterminowych mogłoby umożliwić rozwój projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych na większą skalę wykraczających poza tradycyjne systemy wsparcia, a także stworzyć możliwości dekarbonizacji sektorów energochłonnych.

(41) Ograniczona przepustowość czeskiej sieci dystrybucyjnej i potrzeba modernizacji sieci nadal utrudniają szybkie wdrażanie i osłabiają tempo inwestycji w odnawialne źródła energii. Chociaż Czechy niedawno przyjęły reformy mające na celu skrócenie czasu oczekiwania na przyłączenie i zwiększenie przejrzystości, inwestycje pozostają poniżej poziomu niezbędnego do uwzględnienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii, zwiększonej elektryfikacji, rozwoju zrównoważonej mobilności oraz poziomu niezbędnego do poprawy usług w zakresie elastyczności wolnej od paliw kopalnych, takich jak systemy magazynowania energii i rozwój inteligentnych liczników. Centrum danych dotyczących energii elektrycznej rozpoczęło działalność w zakresie dzielenia się energią. Na ostatnim etapie, który umożliwia świadczenie usług w zakresie elastyczności, występują jednak opóźnienia we wdrażaniu.

(42) Energochłonność Czech jest jedną z najwyższych w UE, co oznacza, że kraj ten odniósłby korzyści ze zwiększenia oszczędności energii dzięki koncentracji na gruntownych renowacjach. Pomimo obecnych programów wsparcia renowacji zużycie energii końcowej w budynkach pozostaje wysokie, zwłaszcza w budynkach publicznych. Wynika to częściowo z wysokiego stosunku cen energii elektrycznej do gazu, który zachęca do wykorzystywania gazu do

ogrzewania oraz zniechęca do przechodzenia na pompy ciepła i elektryfikacji. Zintensyfikowanie działań na rzecz dekarbonizacji sektora ciepłowniczego oraz zapewnienia wsparcia dla ogrzewania i chłodzenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii zachęciłoby do produkcji czystych technologii w Czechach (np. pomp ciepła). Wykorzystanie innowacyjnych instrumentów finansowych, takich jak umowy o poprawę efektywności energetycznej, mogłoby przyspieszyć powolny wskaźnik renowacji budynków publicznych i stanowić podstawę działań podejmowanych przez Czechy na rzecz osiągnięcia celu na 2030 r., jakim jest zmniejszenie zużycia energii w budynkach o 8 % w porównaniu z poziomami z 2020 r.

(43) Niedobór pracowników hamuje konkurencyjność i produktywność. Czechy mogą zwiększyć wskaźnik zatrudnienia kobiet mających małe dzieci, biorąc pod uwagę niski odsetek kobiet zatrudnianych po upływie kilku lat od urodzenia dziecka. Chociaż w 2024 r. ulgi podatkowe dla nieaktywnych zawodowo małżonków były ograniczone do osób opiekujących się dziećmi do 3 roku życia, to system podatkowy i system zabezpieczenia społecznego w dalszym ciągu zniechęcają rodziców o niskich dochodach, w szczególności matki, do powrotu do pracy. Wysokie odliczenia podatkowe dla niepracujących małżonków oraz świadczenia rodzinne zachęcające rodzica, który zarabia mniej, do korzystania z długiego urlopu zniechęcają rodziców, w szczególności matki, do pracy lub poszukiwania pracy. Opodatkowanie dochodów w przypadku drugiego żywiciela rodziny było wyższe od średniej unijnej w 2023 r. i przekraczało klin podatkowy dla osób niebędących w związkach i zarabiających tyle samo. Zachęcanie gorzej zarabiającego rodzica do pracy lub poszukiwania pracy przyniosłoby również większe dochody na wsparcie funduszy zabezpieczenia społecznego i finansów publicznych ogółem.

(44) Udział kobiet, zwłaszcza kobiet mających małe dzieci, w rynku pracy jest również ograniczony ze względu na brak usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz opieki długoterminowej. Rodzice dzieci poniżej czwartego roku życia napotykają trudności ze znalezieniem dla nich opieki, w związku z czym mniej zarabiający rodzic jest zniechęcany do pracy. Luka w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami w przypadku kobiet w wieku od 25 do 34 lat wyniosła 36,1 p.p. w 2024 r. (w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 25,2 p.p.), co oznacza, że liczba pracujących kobiet jest o niemal 67 000 niższa, niż byłaby w przypadku, gdyby luka w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami w Czechach odpowiadałaby średniej unijnej.

(45) Niedobór pracowników i niedopasowanie umiejętności nadal stanowią pilne wyzwanie, hamujące konkurencyjność czeskiej gospodarki. Wyzwania te można by częściowo rozwiązać, ułatwiając zmiany miejsca pracy, m.in. za pomocą takich środków jak zwiększenie przystępności cenowej mieszkań czy reforma zawodów regulowanych w celu zmniejszenia wysokich barier dla certyfikacji zawodowej. Ponadto do Czech trafiło również najwięcej osób wysiedlonych z Ukrainy objętych tymczasową ochroną, w przeliczeniu na mieszkańca. Ponad 50 % wysiedlonych Ukraińców pracuje na stanowiskach wymagających niższych kwalifikacji w porównaniu z pracą, jaką wykonywali w Ukrainie, przy czym język jest wskazywany jako oczywista bariera. Ponadto ok. 30 % twierdzi, że uznawanie kwalifikacji jest przeszkodą w znalezieniu lepszej pracy. Uproszczenie procedury uznawania zagranicznych kwalifikacji i zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych, w tym osób wysiedlonych z Ukrainy objętych tymczasową ochroną i Romów, mogłoby ograniczyć problem kurczących się zasobów pracy.

(46) Maleje uczestnictwo i poziom wykształcenia w szkolnictwie wyższym, co pogłębia niedobór wykwalifikowanych pracowników. Odsetek osób z wykształceniem wyższym wśród osób w wieku 25–34 lat maleje od 2021 r., jest czwartym najniższym wskaźnikiem w UE (33,5 % w porównaniu ze średnią unijną 44,2 %), i jest daleki od osiągnięcia celu UE wynoszącego 45 %. W latach 2016–2021 liczba przyjętych studentów spadła o 11,6 %, a odsetek studentów niekończących studiów utrzymuje się na wysokim poziomie.

(47) Wysoki wskaźnik wczesnego przerywania nauki, zwłaszcza w dziedzinach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM), oraz malejące uczestnictwo w programach STEM od 2017 r. obrazują wyzwania systemowe. W 2022 r. tylko 11,9 kobiet na tysiąc osób w wieku 20–29 lat ukończyło studia w dziedzinach STEM, co stanowi wartość poniżej średniej unijnej wynoszącej 15,1. Brak wystarczającego poradnictwa zawodowego i wsparcia finansowego dla studentów jest jednym z czynników przyczyniających się do wysokiego wskaźnika wczesnego przerywania nauki w czeskich instytucjach szkolnictwa wyższego.

(48) W Czechach brakuje szkół średnich ogólnokształcących, a uczniowie mają ograniczone możliwości przechodzenia między ścieżkami kształcenia ogólnego i specjalistycznego, co ogranicza im możliwości pomyślnego kontynuowania edukacji w ramach szkolnictwa wyższego. Chociaż zainteresowanie uczniów wykształceniem wyższym znacznie wzrosło w ciągu ostatnich 30 lat, liczba szkół średnich ogólnokształcących nie nadążała za popytem. Niedobór szkół średnich ogólnokształcących skłania uczniów do uczęszczania do mniej konkurencyjnych szkół zawodowych, co prowadzi do wczesnej specjalizacji. Chociaż dwie trzecie osób, które ukończyły kształcenie i szkolenie zawodowe (VET), zapisuje się na studia wyższe, ich wskaźniki powodzenia są niższe niż w przypadku uczniów w ramach kształcenia ogólnego, co przyczynia się do niezmiennie niskiego odsetka osób z wykształceniem

wyższym. Aby sprostać tym wyzwaniom, Czechy ogłosiły niedawno działania mające na celu stworzenie nowych ścieżek łączących przedmioty ogólne i zawodowe oraz dążą do modernizacji programów kształcenia i szkolenia zawodowego, aby dostosować je do potrzeb rynku pracy. Aby lepiej przygotować uczniów, którzy ukończyli kształcenie średnie, do wejścia na rynek pracy i wspierać ich przechodzenie do szkolnictwa wyższego, dalsze usprawnienia mogłyby koncentrować się na (i) poszerzaniu możliwości uczenia się w miejscu pracy, (ii) ułatwianiu przejścia od kształcenia do zatrudnienia, (iii) zwiększaniu możliwości uczniów w zakresie przechodzenia między kształceniem średnim ogólnym a zawodowym, (iv) zwiększaniu możliwości przyjmowania uczniów przez szkoły średnie ogólnokształcące oraz (v) dywersyfikacji i rozszerzaniu dostępu do szkolnictwa wyższego,

NINIEJSZYM ZALECA Czechom podjęcie w latach 2025 i 2026 działań mających na celu:

1. Zwiększenie ogólnych wydatków na obronę i bezpieczeństwo i wzmocnienie ogólnej gotowości obronnej, przy zapewnieniu stabilności długu zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 6 marca 2025 r. Przestrzeganie maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto, zaleconych przez Radę 21 stycznia 2025 r., przy jednoczesnym wykorzystaniu, w ramach krajowej klauzuli wyjścia, możliwości zwiększonych wydatków na obronę. Zmniejszenie obciążenia podatkowego pracowników o niskich dochodach. Zwiększenie dochodów z pobieranych okresowo podatków od nieruchomości. Zwiększenie zachęt do kontynuowania pracy przez osoby bliskie przejścia na emeryturę.

2. Przyspieszenie realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, z uwagi na terminy na dokończenie reform i inwestycji mające zastosowanie na mocy rozporządzenia (UE) 2021/241. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności (EFRR, FST, EFS+, FS), w stosownych przypadkach z wykorzystaniem możliwości wynikających z przeglądu śródokresowego. Optymalne wykorzystanie unijnych instrumentów, w tym możliwości poprawy konkurencyjności, jakie oferują Program InvestEU i Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy.

3. Poprawę zdolności czeskiej administracji publicznej do przyciągania, zatrzymywania i rozwijania talentów, zwłaszcza przyciągania osób z umiejętnościami analitycznymi, menedżerskimi i informatycznymi. Wzmocnienie strategicznych zdolności kierowania w celu poprawy spójności między obszarami polityki. Uproszczenie miejskiego planowania przestrzennego i zmniejszenie obciążenia administracyjnego dzięki poprawie cyfryzacji i zdolności urzędów budowlanych oraz zarządzania nimi. Wspieranie i uproszczenie współpracy między administracjami gminnymi. Udzielanie wsparcia na rzecz budowania zdolności administracyjnych i ukierunkowanie tego wsparcia na regiony doświadczające problemów strukturalnych.

4. Wzmocnienie rynków kapitałowych, dostępu przedsiębiorstw do finansowania pozabankowego oraz warunków oszczędzania, inwestycji i innowacji przez promowanie inwestycji gospodarstw domowych na rynkach kapitałowych oraz poprawę skuteczności istniejących długoterminowych produktów oszczędnościowych w mobilizowaniu nowych inwestycji długoterminowych. Zachęcanie inwestorów instytucjonalnych do udziału w akcjach notowanych i nienotowanych, a także w kapitale wysokiego ryzyka i inwestycjach na niepublicznym rynku kapitałowym. Zwiększenie wykorzystania instrumentów finansowych, m.in. przez wzmocnienie zdolności Narodowego Banku Rozwoju do uruchamiania finansowania prywatnego w celu zwiększenia konkurencyjności i dekarbonizacji gospodarki. Wspieranie tworzenia przedsiębiorstw typu start-up i firm typu spin-off, na przykład dzięki poprawie przepisów w sprawie planów opcji na akcje dla pracowników. Pobudzanie innowacji, w tym przez ułatwienie transferu technologii ze środowiska akademickiego do przedsiębiorstw. Lepsze wykorzystanie potencjału korzyści podatkowych w obszarze badań i rozwoju w celu stymulowania innowacji w sektorze prywatnym.

5. Zmniejszenie zależności od paliw kopalnych, w szczególności w obszarach transportu drogowego, ogrzewania i produkcji energii elektrycznej. Zapewnienie dalszych zachęt do wprowadzania mocy wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych na dużą skalę, w szczególności w drodze prowadzenia aukcji odnawialnej energii elektrycznej i propagowania stosowania długoterminowych umów zakupu energii elektrycznej. Zwiększenie inwestycji w sieci elektroenergetyczne w celu zwiększenia elastyczności wolnej od paliw kopalnych oraz umożliwienia elektryfikacji transportu i procesów przemysłowych. Zapewnienie szybkiego wdrożenia pełnych funkcji centrum przetwarzania danych dotyczących energii elektrycznej. Przyjęcie środków służących ograniczeniu zużycia energii i intensywności emisji dwutlenku węgla w sektorze budynków, w szczególności publicznych zasobów budowlanych.

6. Obniżenie demobilizujących świadczeń i ulg podatkowych dla rodziców w celu skłonienia ich do powrotu do pracy oraz poprawę podaży usług opieki nad dziećmi i usług opiekuńczych, aby zachęcić większą liczbę kobiet do wejścia na rynek pracy. Wzmocnienie konkurencyjności gospodarki i zmniejszenie niedoboru pracowników przez rozwiązanie problemu niedopasowania umiejętności, uproszczenie uznawania zagranicznych kwalifikacji oraz zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych. Wzmocnienie efektów edukacji przez zwiększenie uczestnictwa

w szkolnictwie wyższym, ograniczanie wskaźnika wczesnego przerywania nauki i zapewnienie większego wsparcia studentom. Zwiększenie liczby studentów i absolwentów w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki, w szczególności kobiet. Zwiększenie dostępu do kształcenia średniego ogólnego, umożliwienie uczniom przejścia między kształceniem ogólnym a zawodowym oraz zapewnienie większego wsparcia szkołom i uczniom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, w tym Romom.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 lipca 2025 r.

W imieniu Rady

Przewodnicząca

S. LOSE